

Remissvar

Dnr 2019-412

16 april 2020

Finansdepartementet (Finansmarknadsavdelningen, Bankenheten)
103 33 Stockholm

Betänkandet En ny riksbankslag (SOU 2019:46)

Fi2019/04029/B

SAMMANFATTNING

Konjunkturinstitutet

- anser att Riksbanken ska göra återkommande översyner av prisstabilitetsmålets utformning med 5 till 10 års mellanrum,
- bedömer att variationsband kan skapa liknande osäkerhet som tolerans- och målintervall när inflationen avviker från inflationsmålet men håller sig inom variationsbandet,
- anser att köp av kommunobligationer i penningpolitiskt syfte bör utredas mer noggrant och att den föreslagna lagtexten är otydlig rörande kommunobligationer,
- anser att om Riksbanken vill låna mer utländsk valuta än motsvarande 5 procent av BNP för att stärka valutareserven så ska detta först godkännas av riksdagen,
- anser att skuldankarets nivå bör prövas i samband med större förändringar i Riksbankens upplåning av utländsk valuta,
- anser att ledamöter till Riksbankens direktion ska utses för en mandatperiod på åtta år utan möjlighet till förnyelse men att en tidigare vice riksbankschef ska kunna utses till riksbankschef en mandatperiod,
- anser att granskningen av Riksbankens förda penningpolitik bör ske i ett ekonomipolitiskt råd under riksdagen.

Nedan följer Konjunkturinstitutets kommentarer på remissen i samma ordning som betänkandets indelning. Hänvisningarna till avsnitt och sidor avser betänkandet.

AVSNITT 15.2 MÅLFORMULERING I LAG SAMT BESLUTSFORMERNA FÖR PRECISERINGEN AV PRISSTABILITETSMÅL

Kommitténs uppfattning

Kommitténs uppfattning är att behovet av en regelbunden översyn av prisstabilitetsmålets precisering är begränsat (sid. 629). Istället föreslår kommittén att Riksbankens direktion vid behov ska föreslå förändringar av prisstabilitetsmålet. Därefter ska riksdagen antingen godkänna eller inte godkänna förslaget (sid. 625).

Översyn bör ske regelbundet

Konjunkturinstitutet instämmer i förslaget att Riksbankens direktion vid behov ska föreslå förändringar i utformningen av prisstabilitetsmålet som sedan godkänns eller förkastas av riksdagen. Däremot anser Konjunkturinstitutet att Riksbanken ska göra återkommande översyner av prisstabilitetsmålet utformning med 5 till 10 års mellanrum. Syftet med detta är att återkommande belysa för- och nackdelar med olika preciseringar av prisstabilitetsmålet under rådande ekonomiska förutsättningar. En sådan ordning skulle bidra till en återkommande debatt kring prisstabilitetsmålet vilket sannolikt även bidrar till att upprätthålla legitimiteten för prisstabilitetsmålet utformning över tid.

AVSNITT 15.3 OLIKA PRECISERINGAR AV PRISSTABILITETSMÅLET

Kommitténs bedömning

Kommittén bedömer bland annat att en lämplig precisering av prisstabilitetsmålet är ett inflationsmål som målvariabel och att den målsatta utvecklingen är 2 procent per år (sid. 668). Kommittén anser vidare att toleransintervall och målintervall är olämpliga, bland annat på grund av den osäkerhet dessa två intervall kan skapa. Till skillnad från dessa intervall ”är det enligt kommitténs uppfattning lämpligt att som Riksbanken väljer ett variationsband” (sid. 671) och att Riksbanken bör bestämma om ett variationsband ska användas (sid. 670).

Inflationsmålet på 2 procent per år är en lämplig precisering av prisstabilitetsmålet

Konjunkturinstitutet delar kommitténs bedömning att inflationsmålet på 2 procent per år för närvarande är en lämplig precisering av prisstabilitetsmålet. Konjunkturinstitutet delar även kommitténs bedömning att Riksbanken ska ha *rätt* att använda variationsband.

Även variationsband skapar osäkerhet

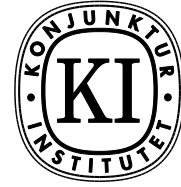
Konjunkturinstitutet gör bedömningen att även variationsbanden kan skapa osäkerhet om Riksbankens agerande i ett läge när inflationen håller sig inom variationsbandet men avviker från inflationsmålet. Riksbankens kommunikation tycks för närvarande inte bli tydligare av att Riksbanken använder variationsbanden. Konjunkturinstitutets bedömning är att en redovisad tidshorisont för när Riksbanken förväntar sig att inflationsmålet ska vara uppfyllt leder till tydligare kommunikation än den nuvarande användningen av variationsbanden.

AVSNITT 18 BEFOGENHETER INOM PENNINGPOLITIKEN

Avsnitt 18.11.2 Köp av statspapper och avsnitt 18.11.3 Direkta köp av privata värdepapper

Kommitténs förslag

Enligt kommitténs förslag ska Riksbanken få köpa och sälja statspapper på andrahandsmarknaden i penningpolitiskt syfte (sid. 824). Om det finns synnerliga skäl ska Riksbanken även få köpa och sälja privata värdepapper i penningpolitiskt syfte, förutsatt att dessa är upptagna till handel på en reglerad marknad (sid. 827).

Köp av kommunobligationer i penningpolitiskt syfte bör utredas mer noggrant

Konjunkturinstitutet anser att frågan om köp av kommunobligationer i penningpolitiskt syfte bör utredas mer noggrant. Vidare är det otydligt om nuvarande förslag tillåter Riksbanken att köpa kommunobligationer i penningpolitiskt syfte eller inte. I avsnitt 1.3 Förslag till lag om Sveriges riksbank, 2 kap. Penningpolitik, 5 §, står det att ”Riksbanken får köpa och sälja andra finansiella instrument som är upptagna till handel på en reglerad marknad än sådana statspapper som avses i 4 § första stycket 4, om det finns synnerliga skäl”. Innefattar 5 § kommunobligationer?

AVSNITT 30 VALUTAUPPLÅNING TILL VALUTARESERVEN

Kommitténs förslag

Kommittén förslår i avsnitt 30.7 att Riksbanken ska få låna utländsk valuta via Riksgälden för att förstärka valutareserven. Dessa lån får högst vara 5 procent av föregående års BNP. Vidare föreslår kommittén att ”[o]m det finns synnerliga skäl, får Riksbanken tillfälligt låna ytterligare utländsk valuta i syfte att förstärka valutareserven. Riksbanken ska till riksdagens finansutskott så snart som möjligt redogöra för skälen för en sådan upplåning” (sid 1329).

Riksdagen ska först godkänna hur mycket mer Riksbanken får låna

Konjunkturinstitutet instämmer i kommitténs förslag att Riksbanken tillfälligt ska kunna låna mer utländsk valuta än motsvarande 5 procent av BNP via Riksgälden för att stärka valutareserven. Konjunkturinstitutet anser dock att riksdagen först ska godkänna hur mycket mer Riksbanken får låna. Skälet är att riksdagen ska besluta om statens sammantagna finanser. Kravet på riksdagens godkännande ger riksdagen möjlighet att göra en avvägning mellan Riksbankens och statens övriga verksamheter behov av att låna utländsk valuta.

Skuldankarets nivå bör prövas vid större förändringar av upplåningen

Konjunkturinstitutet anser vidare att skuldankarets nivå bör prövas i samband med större förändringar i Riksbankens upplåning av utländsk valuta.

KAP 32 ORGANISATION OCH LEDNING

Kommitténs förslag

Kommittén föreslår i avsnitt 32.8.6 att direktionen ska bestå av fem ledamöter som utses för fem eller sex år. En ledamot kan få förnyat mandat högst en gång. En tidigare vice riksbankschef får dock utses till riksbankschef en eller två mandatperioder (sid. 1417).

Mandattid på åtta år i direktionen

Konjunkturinstitutet instämmer i förslaget att Riksbankens direktion ska bestå av fem ledamöter. Konjunkturinstitutet anser däremot att ledamöter till Riksbankens direktion ska utses för en mandatperiod på åtta år. En ledamots mandat ska inte kunna förnyas. En tidigare vice riksbankschef ska dock kunna utses till riksbankschef en mandatperiod. Kommitténs förslag möjliggör att en enskild ledamot kan ingå i direktionen i 24 år i rad; 12 år som vice riksbankschef följt av 12 år som riksbankschef. Konjunkturinstitutets bedömning är att detta är en

olämpligt lång period. Anledningen är att det ger en enskild individ allt för stort utrymme att prägla myndighetens organisation och att det underminerar övriga direktionsledamöters ställning. Detta är enligt Konjunkturinstitutets uppfattning inte förenligt med ett effektivt myndighetsutövande.

KAP 33 DEN DEMOKRATISKA GRANSKNINGEN AV RIKSBANKEN

Kommitténs förslag och bedömning

Kommittén förslår i avsnitt 33.6.4 bland annat att finansutskottet ska granska Riksbankens verksamhet. Kommittén bedömer att ett fristående granskningsorgan inte ska inrättas, utan att finansutskottets kansli bör tillföras större resurser än idag genom en omfördelning av anslagen till Riksdagsförvaltningen (sid. 1501).

Utöka Finanspolitiska rådet till ett ekonomipolitiskt råd

Konjunkturinstitutet anser att Finanspolitiska rådet bör utökas med två tjänster och ombildas till ett ekonomipolitiskt råd under riksdagen, istället för som idag under regeringen. En större andel av de resurser som kommittén föreslår ska omfördelas till finansutskottets kansli bör istället gå till utökningen av Finanspolitiska rådet. Genom att låta granskningen av Riksbankens penningpolitik och utvärderingen av finanspolitiken handhas av en och samma myndighet skapas förutsättningar för en sammanhållen granskande analys av den ekonomiska politiken. Att placera Finanspolitiska rådet under riksdagen istället för som nu under regeringen ökar rådets oberoende.

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Urban Hansson Brusewitz. Föredragande har varit Göran Österholm.

Urban Hansson Brusewitz
Generaldirektör

Göran Österholm